

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

DCE/01/45030

15 maart 2002

informatiebeleid en archiefbeheer

Met de brief van 14 mei 2001 (DCE/2001/15948) heeft de staatssecretaris van OCenW u een gemeenschappelijke brief van de minister voor GSI en staatssecretaris zelf over verschillende onderdelen van archiefbeheer in relatie met documentaire informatievoorziening (DIV) bij de rijksoverheid in het vooruitzicht gesteld.

Het besluit tot een gemeenschappelijke brief vindt zijn grondslag in het feit dat archiefbeheer en DIV een grote onderlinge samenhang vertonen. Gedurende ettelijke jaren hebben beide onderwerpen bijzondere aandacht gekregen, met het doel een aanmerkelijke verbetering op beide terreinen te maken. De rapporten over de jaren 1999 en 2000 van de Rijksarchiefinspectie hebben eens te meer bevestigd dat er nog steeds een dringende behoefte bestaat om zowel archiefbeheer en DIV meer in het middelpunt van de belangstelling te krijgen.

Met deze brief willen wij u, aan de hand van concrete onderwerpen, een beeld schetsen van de inzichten die ons zijn geworden en hoe wij met behulp hiervan, ieder vanuit de eigen verantwoordelijkheid doch waar dat effectief is in samenwerking, een volgende stap kunnen zetten naar een versterkt archiefbeheer en DIV-beleid bij de ministeries. Hiermee wordt tevens inzicht gegeven in de verbeteracties die in gang zijn gezet om op het niveau van de ministeries tot verbetering te komen van het archiefbeheer. In overeenstemming met de toezegging gedaan in het overleg van 14 september 2000 dat de vaste Commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties met de staatssecretaris van OCW hebben gevoerd, zal in deze brief ook worden stilgestaan bij de rol van de minister voor GSI.

De onderwerpen die in deze brief worden behandeld zijn:

- de evaluatie en voortgang van het project Invoering Verkorting Overbrengingstermijn;
- de ministeries en de documentaire informatievoorziening - inclusief onze rollen daarbij;
- de "Handelingenbank";
- kwaliteitszorg;

- personeel en
- Digitale Duurzaamheid.

PIVOT

Op 30 april jl. is het onder de verantwoordelijkheid van de minister van OCenW gestarte en uitgevoerde project Invoering Verkorting Overbrengingstermijn (PIVOT) geëindigd.

Over dit project, dat in 1991 is gestart, heeft de staatssecretaris van OCenW een externe evaluatie laten uitvoeren die bij deze brief aan de Tweede Kamer wordt aangeboden. Tevens is daarbij het advies van de Raad voor Cultuur toegevoegd.

PIVOT betreft de inhaaloperatie van het versneld overbrengen van archieven van overheidsorganen naar openbare archiefbewaarplaatsen. Een inhaaloperatie die het gevolg is van een wijziging van de toenmalige Archiefwet waarbij de termijn waarbinnen archieven overgebracht moeten worden, is verkort van 50 naar 20 jaar. Dat wilde zeggen dat archieven uit de periode 1945-1975 veel eerder dan onder de vroegere regeling zodanig moesten worden bewerkt dat ze aan de Rijksarchiefdienst (RAD) konden worden overgedragen. Om dat tegelijk efficiënt en verantwoord te kunnen laten verlopen, moest een nieuw selectie-instrument (zie ook hierna, onder "Handelingenbank") worden ontwikkeld.

PIVOT is gestart in 1991 en heeft een looptijd gehad van tien jaar. De algemeen rijksarchivaris heeft met alle secretarissen-generaal convenanten afgesloten waarin is vastgelegd dat de RAD met ieder ministerie afzonderlijk selectielijsten zou ontwerpen en doen vaststellen, zodat aan de belangrijkste voorwaarde, een effectief en efficiënt selectie-instrumentarium, zou zijn voldaan.

De doelstellingen van PIVOT worden hier nog eens opgesomd:

- het organiseren van de inhaaloperatie verkorting overbrengingstermijn van vijftig tot twintig jaar;
- de feitelijke overdracht van de centrale overheidsarchieven van na 1940;
- het vormgeven en de implementatie van het selectie- en vernietigingsbeleid.

Het is duidelijk dat de doelstellingen van het project niet zijn gehaald. De evaluatie geeft hiervoor de volgende oorzaken (Evaluatie p. 84-85):

- de doelstellingen zijn zeer ambitieus geweest en weinig nauwkeurig geoperationaliseerd;
- het projectbudget en de tijdsplanning zijn bij de start nauwelijks onderbouwd;
- de ontwikkeling van het selectie-instrument en het creëren van draagvlak hebben meer tijd gekost dan voorzien;
- door de inbedding van de projectorganisatie in het Algemeen Rijksarchief en het geregelde verloop van de medewerkers, mede vanwege de tijdelijkheid van het werkverband, kwam het project steeds weer onder druk te staan en zijn vertragingen ontstaan;
- gebrek aan prioritering voor archiefbeheer en gebrek aan goede onderzoekers bij de ministeries;
- de onduidelijke, gedeelde verantwoordelijkheid voor de PIVOT-operatie tussen de algemeen rijksarchivaris en de ministeries die de archieven hebben gevormd.

Als belangrijkste aanbevelingen noemt de evaluatie (Evaluatie, p. 91-94):

- de verantwoordelijkheden en rollen na het PIVOT moeten duidelijk worden geregeld op het hoogste managementniveau van de ministeries;
- leg verantwoordelijkheden ondubbelzinnig vast en inventariseer op korte termijn de werkzaamheden die nog moeten worden verricht;

- de procedure en werkwijze van de advisering door de Raad voor Cultuur moeten zo worden bijgesteld dat de Raad jaarlijks meer adviezen kan uitbrengen;
- neem ook de zelfstandige bestuursorganen mee in de planningen en voorziene werkvoorraad;
- zorg voor goed personeel (sbeleid) zodat de continuïteit wordt gewaarborgd;
- zorg voor voldoende middelen bij zowel de zorgdragers, als het Algemeen Rijksarchief en de CAS (de Centrale Archiefselectiedienst, vallend onder de verantwoordelijkheid van de minister voor GSI);
- zorg voor een betere (externe) communicatie over de voortgang en kwaliteit van het PIVOT-proces.

In zijn advies op het evaluatierapport schrijft de Raad voor Cultuur dat hij het niet halen van de doelstellingen van PIVOT hoofdzakelijk ziet als het gevolg een organisatorisch probleem. Door de convenanten tussen de algemeen rijksarchivaris en de zorgdragers enerzijds en de decentralisatie van taken naar de departementen anderzijds zijn de verantwoordelijkheden te diffuus. De regie op centraal niveau gaat hierdoor verloren, aldus de Raad. De Raad voor Cultuur meent dat als belangrijke randvoorwaarde voor het vervolg van het project moet worden gesteld, dat er een duidelijke vaststelling van verantwoordelijkheden dient plaats te vinden:

- de zorgdragers zijn primair verantwoordelijk voor de inhaaloperatie;
- de RAD moet zich meer richten op de toetsing van het cultuurhistorisch belang in het selectieproces;
- de RAD dient als kenniscentrum voor de CAS te fungeren, omdat hij overzicht heeft over (de dwarsverbanden tussen) de verschillende selectielijsten;
- de Rijksarchiefinspectie (RAI) dient toezicht te houden op de gemaakte afspraken op het gebied van het archiefbeheer door de zorgdragers;
- de minister voor GSI moet meer sturing uitoefenen op de ministeries op het gebied van het archiefbeheer;
- de rol van het Koninklijk Nederlands Historisch Genootschap (KNHG) moet worden geprofessionaliseerd.

Tot zo ver het evaluatierapport en het advies van de Raad voor Cultuur. Hieronder zullen wij verder ingaan op onze rollen bij het vervolg op PIVOT waarmee wij tevens het standpunt bepalen over het raadsadvies hieromtrent.

De individuele ministeries hebben als eerste de verantwoordelijkheid om de door PIVOT in gang gezette processen (selectie, bewerking en overbrenging van archieven) te bespoedigen en af te ronden. De ministeries geven in hun reacties op het evaluatierapport aan dat zij er naar streven alle archieven tot 1975 voor 2006 naar de RAD te hebben overgebracht. Het ICT-beraad waarin de plaatsvervangend secretarissen-generaal van de ministeries zitting hebben, heeft deze doelstelling nog eens nadrukkelijk onderschreven. Voor elk ministerie zal deze doelstelling andere gevolgen hebben omdat de stand van zaken per ministerie verschilt. Daarom heeft elk ministerie een planning aan de RAD toegestuurd. Verder is in het ICT-beraad afgesproken dat in dit gremium de voortgang in de uitvoering van de departementale plannen regelmatig aan de orde wordt gesteld. Daarnaast rapporteren de ministeries in hun jaarlijkse verantwoording aan de Tweede Kamer over de stand van zaken. Tenslotte signaleert de Rijksarchiefinspectie vanuit haar toezichthoudende functie problemen en stelt deze in haar jaarlijks verslag, dat aan de Tweede Kamer wordt aangeboden, aan de orde. In beide vormen van rapportages zal tevens worden aangegeven welke inspanningen nog noodzakelijk zijn en aan welke randvoorwaarden moet zijn voldaan om de doelstellingen te kunnen halen.

Het advies van de Raad van Cultuur over de rol van de RAD wordt op hoofdlijnen onderschreven: het zwaartepunt van de RAD ligt bij het waarborgen van het cultuurhistorisch belang. De ontwikkeling in de afgelopen 10 jaar van selectiemethoden door de RAD en de CAS in samenwerking met de ministeries, is mede dienstbaar aan dit belang. De selectiedoelstelling, maar ook de methode zelf, is onderschreven in zowel de evaluatie als in het advies van de Raad voor Cultuur, maar heeft ook stevige kritiek vanuit het historische veld gekregen. Om aan die kritiek tegemoet te komen is het de intentie van de staatssecretaris van OCenW om in samenwerking met het KNHG en de Raad voor Cultuur tot inhoudelijke overeenstemming te komen, zodat de selectiemethode op een nog breder draagvlak mag rekenen. Daarbij zal ook de professionele inbreng van historici worden betrokken. Tegelijkertijd zal in overleg met de Raad voor Cultuur worden bezien in hoeverre het mogelijk is, om, zonder het kwaliteitscriterium geweld aan te doen, de adviesprocedure te bekorten.

De inhoudelijke expertise van de RAD en de CAS staat ter beschikking van de ministeries. Inhoudelijke ondersteuning en facilitering op het gebied van kennis van de selectiemethode zien wij als een bijdrage van de RAD en de CAS aan het werk dat de ministeries moeten uitvoeren. Verder kunnen de ministeries voor daadwerkelijke selectie, ordening en ontsluiting van hun archieven (via BZK) beroep doen op de bewerkingscapaciteit van de CAS.

Zoals aangegeven hebben de ministeries zich ten doel gesteld alle archieven tot 1975 voor 2006 naar de RAD te hebben overgebracht. Tevens is afgesproken dat de ministeries op 1 januari 2003 alle Basis Selectie Documenten (BSD's, zie hierna onder: "Handelingenbank") zullen hebben opgesteld en aan het Algemeen Rijksarchief hebben aangeboden. Hoewel ministeries zich realiseren dat zij wettelijk verplicht zijn deze archieven versneld over te brengen, mag niet onopgemerkt blijven dat dit ambitieuze doelstellingen zijn.

Deze inspanning van de zijde van de ministeries vergt een tegenprestatie van de RAD. Om ervoor te zorgen dat de BSD's tijdig kunnen worden vastgesteld, zal de staatssecretaris van OCenW zich er hard voor maken dat er voor de RAD financieel dezelfde extra ruimte tot en met het jaar 2005 beschikbaar komt, als lopende het PIVOT-project is gegeven. Daarmee kan de RAD in staat worden gesteld om daadwerkelijk tijdelijk een grotere werklast te verwerken, zodat de feitelijke selectie en vernietiging van de archieven niet behoeft te worden opgehouden door vertraging in de besluitvorming over een BSD, wegens gebrek aan capaciteit bij de RAD. Op voorhand wordt bij de najaarsnota een eenmalig bedrag van 2,7 miljoen gulden aan de RAD ter beschikking gesteld waarmee ruimte wordt gecreëerd zodat de RAD in de jaren 2002 en een deel van 2003 de extra werkdruk zal aankunnen.

De ministeries en de documentaire informatievoorziening

Een goed functionerende documentaire informatievoorziening (DIV) is nodig opdat de rijksoverheid zijn primaire werkprocessen effectief en efficiënt kan uitvoeren en over die uitvoering verantwoording kan afleggen aan parlement en samenleving. De coördinerende rol van de minister voor GSI richt zich hierop. Tevens moet gegarandeerd worden dat dit overheidshandelen op de langere duur, na overbrenging van de archieven naar rijksarchiefbewaarplaatsen, reconstrueerbaar blijft, voor zover dat van historisch en cultureel belang is. Met name op dat punt heeft de rol van de staatssecretaris van OCenW betrekking.

Wat betreft de beide rollen, voorziet het Besluit informatievoorziening in de rijksdienst, het IVR, in een coördinerende rol voor de minister voor GSI. De meer sturende bevoegdheden en instrumenten (o.a. de Rijksarchiefinspectie) zijn door de Archiefwet 1995 toegekend aan de minister van OCenW.

Alle ministeries en Hoge Colleges van Staat zijn, als zorgdragers op grond van de Archiefwet 1995, primair zelf verantwoordelijk voor een goed beheer van de door hen gevormde archieven tot het moment dat deze op grond van de Archiefwet 1995 worden overgebracht naar de rijksarchiefbewaarplaatsen en dan onder de zorg komen van de staatssecretaris van OCenW.

Vanwege de primaire verantwoordelijkheid van de individuele ministeries, wordt de coördinerende rol van de minister voor GSI ingevuld door te faciliteren:

- de minister voor GSI zorgt er voor dat de aanpak en facilitering op hoog ambtelijk niveau, i.c. het ICT-beraad, worden besproken en geagendeerd en dat in dit beraad afspraken worden gemaakt over een gezamenlijke aanpak. De basisgedachte is dat waar ministeries gezamenlijk kunnen en willen optrekken, de minister voor GSI de nodige initiatieven zal ontplooiën voor de realisatie van die samenwerking;
- vervolgens zorgt de minister voor GSI er voor dat de afspraken over die initiatieven worden gefaciliteerd. Dat komt neer op het in samenwerking met de ministeries doen van onderzoek, het uitvoeren van experimenten en pilotprojecten en het ontwikkelen van kaders en instrumenten die ministeries in hun eigen situatie kunnen implementeren. Waar nodig worden ministeries bij die implementatie ondersteund met expertise opgedaan door onderzoek, experimenteren en ontwikkelen;
- tenslotte zorgt de minister voor GSI er voor dat de uitvoering van de door het ICT-beraad gemaakte afspraken, de implementatie van de aangereikte instrumenten en kaders door de ministeries en de effecten daarvan, worden geëvalueerd en worden teruggekoppeld aan het ICT-beraad opdat zonodig nieuwe afspraken over gezamenlijke aanpakken kunnen worden gemaakt.

Met het oog op de blijvende bewaring van een deel van de door de rijksoverheid gevormde archieven in de rijksarchiefbewaarplaatsen heeft de staatssecretaris van OCenW een taak ten aanzien van de selectie van archiefbescheiden die voor blijvende bewaring in aanmerking komen en van de duurzaamheid van dat materiaal, met name ook de digitaal gevormde bestanden.

Tenslotte wordt in het toezicht op het archiefbeheer door de ministeries voorzien door de Rijksarchiefinspectie die inmiddels rechtstreeks onder verantwoordelijkheid van de staatssecretaris van OCenW staat. De Rijksarchiefinspectie controleert de naleving van de archiefwetgeving en de kwaliteit van het archiefbeheer. Hiertoe voert de Rijksarchiefinspectie bij de zorgdragers onderzoeken en inspecties uit. Daarnaast rapporteren de zorgdragers jaarlijks aan de Rijksarchiefinspectie over hun archiefbeheer. De Hoofdinspecteur rapporteert aan de betrokken overheidsorganen en, indien hiertoe aanleiding is, aan de voor het archiefwezen verantwoordelijke minister van OCenW. Jaarlijks brengt de Hoofdinspecteur verslag uit over het toezicht op het archiefbeheer aan de minister, die het verslag vervolgens aan de Tweede Kamer overlegt.

De staatssecretaris van OCenW zal in de brief over het archiefbestel aangeven het archieftoezicht te gaan onderzoeken; vooralsnog zijn er geen veranderingen ten aanzien van bovenstaande positionering van de Rijksarchiefinspectie te verwachten.

De "Handelingenbank"

Tegelijkertijd met het uitvoeren van de inhaalslag (PIVOT) dient voorkomen te worden dat opnieuw achterstand ontstaat. In dat verband is de ontwikkeling van de zogenaamde "Handelingenbank" van belang. De "Handelingenbank" betreft een systeemconcept dat goed beheer van archiefbescheiden mogelijk maakt.

In PIVOT is veel energie gestoken in het beschrijven van de handelingen van de overheid. Het doel hiervan was de selectie van archiefdocumenten op grond van handelingen, zijnde een efficiëntere selectiemethode dan de traditioneel toegepaste methode waarbij op dossiers en documenten wordt

geselecteerd. De beschreven handelingen vormen de basis voor het opstellen van de Basis Selectie Documenten (BSD's), zijnde een verzameling handelingen waarbij per handeling is aangegeven of bijbehorend archief bewaard of vernietigd moet worden.

Ook voor de toekomst zijn actuele BSD's nodig en dienen handelingen voortdurend te worden geactualiseerd. Hiertoe wordt een beheersysteem ontwikkeld om handelingen te kunnen invoeren en koppelen aan selectiebeslissingen (bewaren of vernietigen), en zal de "Handelingenbank" gaan fungeren als up-to-date overzicht van handelingen. Daarnaast kunnen de handelingen, zoals blijkt uit het evaluatierapport van PIVOT, worden gebruikt voor de ordening en ontsluiting van archieven en overige documentaire voorzieningen. Met de "Handelingenbank" kan derhalve een structurele verbetering van zowel de documentaire informatievoorziening als het archiefproces worden gerealiseerd.

Door de handelingen voor elk beleidsterrein beschikbaar te stellen, is het mogelijk om een goed inzicht te krijgen welke activiteiten de overheid verricht. Het is de bedoeling om alle handelingen van de rijksoverheid in het rijksoverheidsintranet toegankelijk te maken, zodat ministeries efficiënter met elkaar kunnen samenwerken. Vervolgens zal nagegaan worden of en op welke wijze, de "Handelingenbank" ook via www.overheid.nl voor andere overheden, burgers en bedrijven kan worden ontsloten.

Kwaliteitszorg

Ook het programma Integrale Kwaliteitszorg voor de documentaire informatievoorziening (DIV) draagt bij aan het voorkomen dat nieuwe achterstanden zullen ontstaan. Daarnaast is het programma een voorbeeld van zowel gezamenlijk optreden van de ministeries als van de coördinerende rol van de minister voor GSI. Zoals reeds gemeld in onze brief van 16 augustus 1999¹ zal een systeem van kwaliteitszorg worden ingericht rondom de DIV met bijbehorende archiefprocessen ter ondersteuning van de primaire processen van de rijksoverheid en het afleggen van verantwoording hierover.

Doel van de invoering van het systeem is te komen tot een structurele en duurzame verbetering van de DIV bij de ministeries. In het kader van een rijksbrede aanpak en implementatie van het kwaliteitszorgsysteem heeft in december 2000 het ICT-beraad de volgende afspraken gemaakt:

- in 2001 voeren de ministeries positiebepalingen uit, waarmee ieder onderdeel inzicht verkrijgt in de eigen stand van zaken;
- de resultaten zullen interdepartementaal worden verzameld en op grond daarvan zullen gezamenlijke ontwikkellijnen, verbeter- en/of veranderdoelen voor de rijksoverheid worden vastgesteld en
- de minister voor GSI zal een taskforce in het leven roepen die zal faciliteren (zorgen voor bewustwording en kennisontwikkeling en overheidsorganisaties ondersteunen, begeleiden en monitoren).

Inmiddels is de zogenaamde taskforce Digitale Duurzaamheid gestart met de uitvoering van haar plan van aanpak, zijn bij de kerndepartementen de positiebepalingen uitgevoerd en zullen de resultaten binnenkort door het ICT-beraad worden besproken.

Enkele ministeries hanteren reeds het ontwikkelde instrumentarium voor kwaliteitszorg DIV en andere gaan dat op korte termijn doen. Aldus hebben de ministeries uitdrukkelijk te kennen gegeven in hun reactie op het verslag van de RAI over het jaar 1999.

Het ontwikkelde instrumentarium wordt op grond van de opgedane ervaringen aangepast en komt binnenkort beschikbaar.

In 2000 zijn bovendien de eisen geformuleerd voor een opleiding tot DIV-auditor en is de eerste groep auditoren opgeleid. Medio 2001 heeft een tweede groep auditoren, afkomstig van verschillende ministeries, de

¹ Kamerstuk 1999-2000, 25809, nr. 12

opleiding afgerond. Binnen de systematiek van kwaliteitszorg zorgen de auditoren voor een onafhankelijk oordeel over de kwaliteit van de informatievoorziening op grond waarvan verbeteracties kunnen worden gestart. Ook de resultaten daarvan worden door de auditoren getoetst.

Personeel

De kennis en kunde van alle functionarissen die bij de DIV zijn betrokken, is een belangrijke voorwaarde wanneer het gaat om het verbeteren van de kwaliteit van de DIV. De bemensing van de DIV is reeds langere tijd zorgpunt van de rijksoverheid. De in deze brief geschetste ontwikkelingen stellen hogere eisen aan zowel inhoudelijke deskundigheid als aan vaardigheden en gedrag. Dit legitimeert structurele aandacht voor functie-eisen, competentieprofielen, opleidingen en waardering van de verschillende functies op dit vakgebied.

In de hiervoor aangehaalde brief van 16 augustus 1999 staat aangekondigd dat de kwalificatieprofielen voor DIV-functionarissen, die in 1997 door het ministerie van Binnenlandse Zaken zijn opgesteld, zouden worden geactualiseerd. Actuele kwalificatieprofielen stellen opleidingsinstituten in staat in te spelen op de veranderende eisen die door de overheid aan het vervullen van de DIV-functie worden gesteld.

Voor de actualisering van de kwalificatieprofielen is in samenwerking met de archiefkoepelorganisatie DIVA een project gestart, dat in maart 2001 heeft geleid tot een kennisbank gevuld met competenties, op verschillende niveaus, voor het totale terrein van DIV en archiefbeheer. Het gebruik van de kennisbank is in het voorjaar van 2001 in de praktijk getoetst. Begin 2002 zal de kennisbank in de vorm van een webapplicatie beschikbaar worden gesteld.

Digitale Duurzaamheid

Het programma Integrale Kwaliteitszorg voor de documentaire informatievoorziening is onderdeel van het reeds lopende programma Digitale Duurzaamheid. Dit programma, ter versterking waarvan inmiddels eerdergenoemde taskforce in het leven is geroepen, heeft tot doel de integriteit en betrouwbaarheid van digitaal opgeslagen overheidsinformatie te waarborgen. Daartoe zal de DIV en archieffunctie in de bedrijfsprocessen van overheidsorganisaties, die in toenemende mate elektronisch afgehandeld zullen worden, geïntegreerd moeten worden. Ten behoeve hiervan wordt door de minister voor GSI een normenstelsel en instrumentarium voor de digitale DIV en archieffunctie ontwikkeld. Doel is het ontwikkelen, vaststellen en aanbieden van een kader dat kan dienen als uitgangspunt en maatstaf voor overheidsorganisaties bij de (her)inrichting van hun informatiebeheer. Als kader is voor de ISO Records Management Standaard (ISO 15489) gekozen. De stappen in dit project zijn grofweg: het nader uitwerken van dit kader, het formuleren van de eisen aan de DIV en archieffunctie en het uitwerken van een implementatiestrategie. Hiermee zal de rijksoverheid binnenkort beschikken over een uitgewerkt kader met functionele eisen om de digitale DIV en archieffunctie bestuurlijk, organisatorisch en technisch in te richten. Op 21 november jl. heeft de minister voor GSI tijdens de conferentie 'Achter de schermen van de elektronische overheid' het kader gepresenteerd en de aftrap gegeven tot nadere invulling en implementatie ervan.

Tegelijkertijd heeft de staatssecretaris van OCenW gewerkt aan de totstandkoming van een ministeriële regeling op basis van artikel 12 van het Archiefbesluit 1995. Deze regeling heeft tot doel nadere regels te stellen inzake de ordening en toegankelijkheid van archiefbescheiden, die voor bewaring in aanmerking komen (Regeling ordelijke en toegankelijke staat archiefbescheiden). Deze regeling is inmiddels vastgesteld na notificatie bij de Europese Commissie.

De overstap naar een digitale werkomgeving is niet simpelweg het vervangen van papier door digitaal, maar zal leiden tot een geheel andere wijze van

werken. ICT maakt het mogelijk om werk effectiever en efficiënter te organiseren en over te stappen naar een andere organisatiecultuur. Een cultuur die is geënt op klantgerichtheid, gelijkwaardigheid en samenwerking, waar informatie sneller en dwars door hiërarchische lagen in de organisatie kan worden verspreid. Om dit voor ministeries inzichtelijk te maken, zal eerdergenoemde taskforce een zogenaamde 'Demonstrator' inrichten. Hierin worden 'best-practices' beschreven en getoond van nieuwe situaties van digitale dienstverlening en bedrijfsvoering met geïntegreerde DIV en archieffunctie. Tevens zal de taskforce ontwikkelingen in kaart brengen op het gebied van kwaliteitsverbetering van de documentaire informatievoorziening, bewaar- en beheersystemen van elektronische documenten, waaronder ook de e-mail, met name die zijn gekoppeld aan het primaire proces. Op die manier kan het management zicht krijgen op digitalisering van de backoffice en aansluiting op de frontoffice, het gehanteerde normenstelsel, de gevolgen voor kwaliteit van personeel en organisatie, en het kwaliteitszorgsysteem. Onderzocht wordt of de 'Demonstrator' ook een laboratorium-functie kan krijgen waarin ministeries tevens kunnen experimenteren met de integratie van de digitale DIV en archieffunctie in eigen bedrijfsprocessen.

De overstap naar een digitale omgeving stelt ook specifieke eisen aan de langdurige bewaring van digitale documenten. In dat verband hebben OCenW en BZK gezamenlijk een onderzoek gestart naar strategieën voor langdurige bewaring van digitale documenten, het zogenaamde project Testbed Digitale Bewaring. In dit project zal worden geëxperimenteerd met verschillende bewaarstrategieën. Doel van de experimenten is kennis te vergaren om op basis daarvan:

- zonodig de wet- en regelgeving met betrekking tot overheidsarchivering aan te passen aan de digitale situatie;
- overheden en marktpartijen in staat te stellen functionele ontwerpen te maken voor digitale DIV- en archiefsystemen op maat.

Dit alles met als doel de toegankelijkheid en betrouwbaarheid van overheidsinformatie in het digitale tijdperk blijvend te waarborgen.

Nauw verbonden aan dit project is het project Digitaal Depot dat het Algemeen Rijksarchief uitvoert. Doel van dit project is een proefopstelling voor een digitaal depot te realiseren. Het gaat er hierbij om dat digitaal gevormde archiefbescheiden die op grond van de selectiemethode voor bewaring in aanmerking komen, ook werkelijk blijvend bewaard kunnen worden. Aangezien die blijvende bewaring tot de verantwoordelijkheid van de staatssecretaris van OCenW, behoort, wordt dit project bij de RAD uitgevoerd. De proefopstelling zal zijn gebaseerd op de eisen zoals die zijn vastgelegd in de eerdergenoemde conceptregeling op grond van artikel 12 van het Archiefbesluit.

De overstap van het via papieren documenten afhandelen van werkprocessen naar een volledig digitale bedrijfsvoering zal jaren in beslag nemen. Gedurende lange tijd zullen papieren en digitale documenten naast elkaar blijven bestaan. Samen vormen zij het archief van een organisatie. Zo'n hybride situatie brengt eigen problemen met zich mee, omdat veelal één wijze van opslaan dominant zal zijn. Het gevolg daarvan is dat bij de andere werkwijze de opslag zich zal onttrekken aan regulering en dat er derhalve geen sluitend archiveringssysteem aanwezig is. De bevinding van de Commissie Bakker dat veel berichten die tot stand zijn gekomen met relatief nieuwe vormen van informatie-uitwisseling (zoals fax en e-mail), niet waren gearchiveerd, illustreert dit mechanisme. Inmiddels is voor de korte termijn beleid ontwikkeld ten aanzien van het omgaan met e-mail voor de rijksoverheid². Om te voorkomen dat voor langere tijd alle e-mails op

² Aanbeveling 45 van het rapport van de Tijdelijke commissie besluitvorming uitzending, Kamerstuk 1999-2000, 26454, nr. 8

papier worden uitgedraaid en bewaard en dus opslag van elektronische documenten met papieren regels en procedures wordt omgeven, loopt een nader onderzoek in het programma Digitale Duurzaamheid naar de mogelijkheden van digitale opslag van e-mail.

Tenslotte willen wij wijzen op vernieuwing van inzichten zoals die in recente publicaties van onder andere de commissie Wallage aan de orde worden gesteld. De gedachte dat de overheid in veel van haar activiteiten intensiever gebruik kan maken van digitale media, wordt steeds concreter in vormen zoals het plaatsen van beschikbare informatie op Internet en het komen tot interactieve beleidsontwikkeling via Internet. Vaststaat dat die ontwikkelingen een grote verandering bij het omgaan met overheidsinformatie teweeg zullen brengen. Een goed georganiseerde registratie- en archieffunctie vormt de ruggengraat voor het daadwerkelijk ontsluiten van overheidsinformatie voor de maatschappij. Startpunt daarvan zijn de structuren die archiefvorming vereist, zoals de eerdergenoemde "Handelingenbank" en de Records Management Standaard. Naast het - veelal achteraf - op orde brengen van de bestaande informatie, wordt het ordenen en ontsluiten van actuele informatie een steeds belangrijker onderwerp.

Wij vertrouwen er op u met deze brief in voldoende mate te hebben geïnformeerd over de vragen die bij u leefden, blijkens het overleg dat de vaste commissies voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties op 14 september 2000 ter zake hebben gevoerd met de staatssecretaris van OCenW, en over de stand van zaken op het gebied van archiefbeheer en documentaire informatievoorziening.

De Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen,

dr. F. van der Ploeg

De Minister van Grote Steden- en Integratiebeleid,

mr. R.H.L.M. van Boxtel